

Inrichtingsplan Heidsche Peel

Onderdeel van het programma Maasgaard

provincie limburg

Colofon

Provincie Limburg

bezoekadres: Limburglaan 10 te Maastricht

postadres: Postbus 5700, 6202 MA Maastricht

tel.: +31 (0)43 389 99 99

e-mail: postbus@prvlimburg.nl

www.limburg.nl

Inrichtingsplan

Heidsche Peel

Onderdeel van het programma Maasgaard

Maastricht, juli 2015

Inhoudsopgave

1. Inleiding	9
1.1. Gebiedsbeschrijving	9
1.2. Aanleiding en doel: integrale aanpak	9
1.3. Visie	11
1.4. Begrenzing	12
1.5. Bestuurlijke organisatie opstellen inrichtingsplan	12
1.6. Procedure vaststelling inrichtingsplan	12
1.7. Afstemming gemeente en waterschap	13
2. Beschrijving van het plangebied	15
2.1. Historische situatie	15
2.2. Water	15
2.2.1. Huidige situatie	15
2.2.2. Toekomstbeeld (visie)	19
2.2.3. Aandachtspunten	20
2.3. Natuur	20
2.3.1. Huidige situatie	20
2.3.2. Het toekomstbeeld	21
2.3.3. Aandachtspunten	22
2.4. Landbouw en milieu	22
2.4.1. Huidige situatie	22
2.4.2. Toekomstbeeld en autonome ontwikkeling	23
2.5. Landschap, archeologie en cultuurhistorie	24
2.5.1. Huidige situatie	24
2.5.2. Toekomstbeeld (visie)	24
3. Inrichtingsmaatregelen	27
3.1. Natuur	27
3.1.1. Inrichting van nieuwe natuur	28
3.1.2. Anti-verdrogingsmaatregelen	28
3.2. Water en bodem	29
3.2.1. Maatregelen ter verhoging grondwaterstand binnen Goudgroene Natuurzone	29
3.2.2. Ontwatering en afwatering landbouwpercelen	30
3.2.3. Ontwatering bebouwing	31
3.3. Landbouw en milieu	31
4. Uitvoering en organisatie	33
4.1. Kostenraming en financiering	33
4.2. Eigendom, beheer en onderhoud	34

Bijlage 1	Maatregelenkaart
Bijlage 2	Kaart perceelsnamen
Bijlage 3	Onderbouwing statuswijziging natuur

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 gaat in op de voorgeschiedenis, de aanleiding, de doelstellingen en de begrenzing van het inrichtingsplan.

In hoofdstuk 2 worden achtereenvolgens de volgende beleidsthema's behandeld: "Water en bodem", "Natuur". "Landbouw en milieu" en "Landschap, archeologie en cultuurhistorie". In de sub paragrafen worden per thema de huidige situatie (en autonome ontwikkelingen), het toekomstbeeld (visie) en de aandachtspunten beschreven.

Hoofdstuk 3 beschrijft per beleidsthema de inrichtingsmaatregelen die zijn bedoeld om het eindbeeld, dat beschreven is in hoofdstuk 2, te realiseren met inachtneming van knelpunten.

Hoofdstuk 4 geeft een raming weer van de kosten voor het uitvoeren van het inrichtingsplan.

De inrichtingsmaatregelen worden weergegeven op kaart in bijlage 1. Overzichtskaat met perceelsnamen is opgenomen in bijlage 2. Bijlage 3 tenslotte bevat een onderbouwing voor de statuswijziging natuur.

1 Inleiding

1.1 Gebiedsbeschrijving

Het huidige natuurgebied de Heidsche Peel is een restant van wat eens een uitgestrekt veen- en heidegebied was op de grens van Noord-Brabant en Limburg. Met de ontginning van de zogenaamde woeste gronden is het totale areaal aan veen- en heidegebied teruggebracht van ongeveer 30.000 ha naar circa 4.800 ha. Tot in de jaren '60 zijn er nog delen van de Heidsche Peel ontgonnen in de ruilverkaveling Lollebeek. Het resterende gebied (118 ha) was echter zo nat dat een volledige ontginning financieel niet haalbaar was.

Momenteel bestaat het natuurgebied Heidsche Peel uit een versnipperd areaal van zeven kleine natuurgebiedjes. Deze zijn gelegen in een goed verkaveld, intensief agrarisch gebied. De verwevenheid tussen landbouw en natuur is voor zowel landbouw als voor natuur een probleem, niet alleen op het gebied van de waterhuishouding, maar ook ten aanzien van de versnippering van het gebied. De natuur in de Heidsche Peel lijdt onder verdroging. Het vereist een hoge en stabiele grondwaterstand, terwijl voor de landbouw (vooral in het voorjaar) voldoende drooglegging noodzakelijk is. Ruimtelijk is de Heidsche Peel een lappendeken waarbij agrarische percelen en natuurpercelen elkaar afwisselen.

De landbouw in het projectgebied is vrij intensief. Net buiten de begrenzing ligt één van de hoogste concentraties aan intensieve veehouderijen van Nederland. In de verkaveling is de oorspronkelijke veenontginning nog goed te herkennen: lange rechte kavels en lintbebouwing langs de weg. Wat betreft cultuurhistorie zijn vooral de elementen uit de Tweede Wereldoorlog van belang. De kazematten, het Defensie- of Peelkanaal en het vrije schootsveld hebben een monumentale status. Direct buiten het plangebied ligt de Duitse militaire begraafplaats. Het ernaast gelegen MOB- complex stamt uit de koude oorlog en wordt wellicht in de toekomst gezien als een cultuurhistorisch object. Vooral de militaire begraafplaats trekt bezoekers van buiten het gebied. Voor de rest is het gebied vooral voor lokale recreanten interessant.

Het project Heidsche Peel is oorspronkelijk gestart als natuurproject en richtte zich in eerste instantie alleen op de inrichting van percelen die reeds waren aangekocht om te ontwikkelen tot nieuwe natuur binnen de toenmalige Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Deze nieuwe natuur is in het verleden aangewezen om de bestaande, versnipperde natuur te versterken en te verbinden. Na de herijking als gevolg van de vastgestelde bezuinigingen is besloten om het gebied alsnog te ontwikkelen als onderdeel van de gebiedsontwikkeling Maasgaard. Daarbij heeft het gebied grotendeels de status Goudgroene Natuur gekregen.

1.2 Aanleiding en doel: integrale aanpak

De gemeenten Horst aan de Maas en Venray, het Waterschap Peel en Maasvallei en de Provincie Limburg hebben de handen ineengeslagen om de kwaliteit van het buitengebied in de Maasgaard te verhogen. De Maasgaard omvat een groot deel van het buitengebied van beide gemeenten. De ambitie is om een natuurlijke kwaliteit en landschappelijke belevingskwaliteit te bereiken voor de eigen inwoners van Maasgaard en bezoekers van buiten het gebied. De overheden willen daarbij zuinig omgaan met de ruimte in het landelijk gebied.

Het gaat de partijen om het gezamenlijk ontwikkelen en versterken van een goed functionerende, robuuste en krachtige groen-blauwe structuur van natuur en water. Denk daarbij aan de bossen, heide, veengebieden, beekdalen en de Maasvallei. Een krachtige structuur van betekenis in ecologisch en hydrologisch opzicht, maar vooral ook een sterke drager voor het recreatief perspectief en de leefbaarheid binnen beide gemeenten. Zo kunnen economische ontwikkelingen in de vorm van toerisme en recreatie aansluiting vinden bij de groen-blauwe structuur en daar een meerwaarde in vinden. Ook de landbouw moet blijvend ruimte voor ontwikkeling blijven krijgen door optimale productieomstandigheden en innovatieruimte, maar kan evenals toerisme en recreatie ook aansluiting vinden bij de groen-blauwe structuur in de vorm van bijvoorbeeld agrarisch natuurbeheer en agrarisch toerisme. In de visie zijn de groen-blauwe structuur en het recreatieve netwerk geoptimaliseerd en krachtig gebundeld tot één robuuste structuur dat de ecologische, hydrologische en recreatieve belevingswaarde van het gebied vergroot, verwaard en beter benut. Kortom door een focus op de groen-blauwe structuur ontstaan er in de breedte kansen en ontstaat een evenwichtige contramal voor rode ontwikkelingen.

Binnen het plangebied van de Maasgaard ligt het gebied Heidsche Peel. Tussen het dorp Ysselsteyn en het Peelkanaal ligt een lappendeken van gronden die afwisselend een natuurlijke bestemming hebben en die in agrarisch gebruik zijn. Omdat de beoogde natuur in dit gebied om een hoge grondwaterstand vraagt, die zich weer slecht laat combineren met de gewenste drooglegging vanuit landbouwkundig perspectief, is de situatie voor beide bestemmingen verre van optimaal. Het opheffen van de versnippering en vervolgens optimaliseren van de waterhuishouding is al decennialang de uitdaging voor dit gebied.

Gewijzigde uitgangspunten

Gedurende de planvorming, die al startte in de vorige eeuw, zijn de uitgangspunten van het project (natuur: aanvankelijk EHS, later Goudgroene Natuur, en water: Nieuw Limburgs Peil - NLP) aangepast. Bij de uitwerking van het NLP in 2009 bleken de voorgestelde maatregelen tot minder verhoging van (grond)waterstanden te leiden dan eerder werd aangenomen. Om wel aan het oorspronkelijke streefbeeld te kunnen voldoen, zouden buitenproportionele maatregelen moeten worden genomen. Dienst Landelijk Gebied heeft in 2011 een inrichtingsplan Heidsche Peel uitgewerkt op basis van het NLP. In het inrichtingsplan is het maatregelenpakket is aangepast, omdat bepaalde vernattingsmaatregelen en hetgeen deze opleverden, niet in verhouding stond met de overlast die het zou betekenen voor omliggende landbouwgrond. Belangrijkste wijziging ten opzichte van het NLP is dat in het inrichtingsplan van 2011 het peil in het Defensiekanaal niet wordt opgezet.

Na de herijking van de voormalige EHS als gevolg van de vastgestelde bezuinigingen is besloten om het gebied alsnog te ontwikkelen als onderdeel van de gebiedsontwikkeling Maasgaard. Met dit voorliggend plan is een maatregelenpakket samengesteld dat haalbaar en betaalbaar is en waarbij de maatregelen en effecten in goede verhouding staan tot het beoogde doel. Het streven is hiermee de verdroging van het natuurgebied in voldoende mate op te lossen en daarmee de Heidsche Peel van de TOP lijst prioritair verdroogde gebieden te halen. Wat betreft de Goudgroene Natuur bevat voorliggend plan een voorstel voor herbegrenzing. Hierbij wordt voorgesteld om voor een aantal percelen (in totaal ruim 22 ha) de status Goudgroene Natuur om te zetten naar Bronsgroene Natuur. Voor één landbouwperceel aan de zuidzijde van het plangebied (ca. 8 ha) wordt voorgesteld hier de status juist op te waarderen van Bronsgroene Natuur naar Goudgroene Natuur, omdat dit perceel een hydrologische eenheid vormt met de aangrenzende natuurpercelen en derhalve de investeringen om dit perceel in agrarisch gebruik te kunnen houden onevenredig hoog zijn. Dit perceel kan ingericht worden als een overgangsgebied tussen de landbouw ten zuiden en de natuur ten noorden van betreffende perceel.

Hierdoor wordt het natuurgebied robuuster, zowel in ruimtelijke als hydrologische zin. Hiermee wordt invulling gegeven aan de afspraken zoals die zijn vastgelegd in de Verklaring van Roermond (november 2009).

1.3 Visie

De problemen binnen het plangebied werden vooral veroorzaakt door een sterke verwevenheid van landbouw en natuur. Om deze op te lossen worden maatregelen getroffen om de natuur en de landbouw te scheiden, zowel ruimtelijk als wat betreft de waterhuishouding.

Door aankoop ter plaatse of kavelruil en de uitvoering van inrichtingsmaatregelen zijn de natuurdoelstellingen gerealiseerd, waardoor het natuurgebied robuuster is geworden. Er vindt geen wateraanvoer meer plaats naar de Heidsche Peel. Door het verwijderen van watergangen binnen de begrensde Goudgroene Natuur zijn de grondwaterstanden gestegen en hebben deze een meer natuurlijk verloop. Door het grotendeels afgraven van de voedselrijke toplaag van de in te richten percelen nieuwe natuur is een verschraving bereikt. Door de afgegraven bouwvoor te gebruiken voor ophoging van omliggende landbouwpercelen (waar nodig in combinatie met peilgestuurde drainage) is daar natschade voorkomen.

Door de realisatie van de Goudgroene Natuur is de oppervlakte landbouwgrond dat grenst aan natuurgebied gedaald. Het afwateringssysteem van de landbouw is gescheiden van het natuurgebied.

Verklaring van Roermond

In november 2009 hebben de LLTB en de provincie Limburg de Verklaring van Roermond ondertekend. Met de verklaring wil men de uitvoering van het plattelandsbeleid versnellen.

Aanleiding voor de verklaring is de toenemende grondclaim op landbouwgrond door allerlei ruimtelijke plannen. De basis van de maatregelen is dan ook de afspraak dat er zuinig met landbouwgrond wordt omgesprongen in projecten. Provincie en LLTB hebben hiervoor acties op een rij gezet. Deze zijn onder te verdelen in 3 aandachtspunten: het versterken van de positie van de land- en tuinbouw; het verhogen van de omgevingskwaliteit en het efficiënt omzetten van beleid naar uitvoering.

De volgende acties zijn voor het project Heidsche Peel relevant:

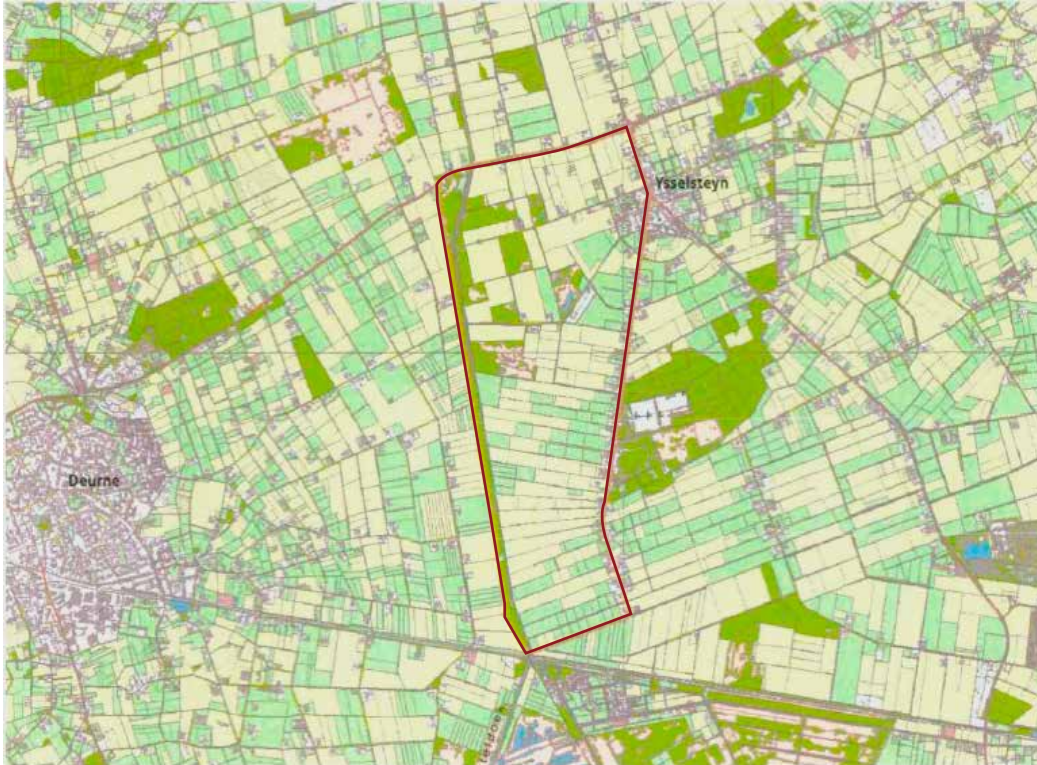
Landbouwcompensatie: compensatie van grond die, buiten de huidige EHS, aan de landbouw wordt onttrokken.

Actualiseren van de EHS: de huidige begrenzing van de EHS wordt kritisch bekeken en kan waar nodig worden aangepast. Zeker waar dit een versnelling van de realisatie van de EHS betekent. Voorop staat dat de ecologische kwaliteiten van een gebied blijven gewaarborgd.

Inzet volledige schadeloosstelling (VSS): bij aankoop van de grond wordt naast de vrije marktwaarde van het perceel ook alle bijkomende kosten vergoed.

1.4 Begrenzing

Het plangebied Heidsche Peel is gelegen ten westen van het dorp Ysselsteyn in de provincie Limburg. Het gebied heeft een totale oppervlakte van 906 hectare en wordt aan de westzijde begrensd door de provinciegrens met Noord-Brabant. De noordelijke grens vormt de provinciale weg tussen Venray en Deurne (N270) en aan de oost- en zuidzijde is de Timmermannsweg de grens.

Plangebied Heidsche Peel

1.5 Bestuurlijke organisatie opstellen inrichtingsplan

Gedeputeerde Staten van Limburg heeft de stuurgroep Maasgaard opdracht gegeven om het gebiedsprogramma uit te voeren. Binnen het programma zijn een aantal deelprojecten gedefinieerd. De verantwoordelijkheid voor de realisatie van die deelprojecten is over de deelnemende partijen verdeeld. De realisatie van het deelproject Heidsche Peel is toebedeeld aan de provincie Limburg.

In de stuurgroep Maasgaard zijn de deelnemende partijen, Provincie Limburg, Waterschap Peel en Maasvallei, Gemeente Horst aan de Maas en de gemeente Venray bestuurlijk vertegenwoordigd. Zij zien toe op de kwaliteit van de uitvoering van de plannen binnen de gestelde budgetten en doorlooptijden. De stuurgroep wordt ambtelijk ondersteunt door het Kernteam Maasgaard, dat de uitvoering van het gehele programma bewaakt.

1.6 Procedure vaststelling inrichtingsplan

Het inrichtingsplan zal ter instemming aan Gedeputeerde Staten worden aangeboden. Instemming van Gedeputeerde Staten wordt met name gevraagd ten aanzien van de inhoudelijke aspecten van het inrichtingsplan. Op 5 maart 2013 heeft het college van GS besloten over de verdeling van de impulsmiddelen als onderdeel van het coalitieprogramma 2012-2015 'Limburg, haal het beste uit jezelf!'.

Aan het programma Maasgaard is € 7,5 miljoen toebedeeld voor de ontwikkeling van Heidsche Peel en de Castenrayse Vennen. De toewijzing van dat budget aan Heidsche Peel is ter realisatie van de natuurdoelen en de waterdoelen. Aan GS wordt gevraagd in te stemmen met het inrichtingsplan, en passend te verklaren binnen de voorwaarden zoals die destijds zijn bepaald bij de toekenning van de impulsmiddelen. Om het plan uit te kunnen voeren is een wijziging nodig van het vigerend bestemmingsplan ter plaatse. Dan zal het plan ook een formele inspraakprocedure doorlopen.

Voor de uitvoering van de maatregelen beschreven in dit plan zijn tevens diverse vergunning nodig (zie par. 3.6). Deze vergunningenprocedure biedt ook de mogelijkheid een zienswijze in te dienen. Tijdens het vergunningetraject kan hiermee alsnog op de afzonderlijke maatregelen van dit plan bezwaar worden ingediend bij het betreffend bevoegd gezag.

1.7 Afstemming gemeente en waterschap

Gedurende de planvorming is intensief afgestemd met het waterschap Peel & Maasvallei, de gemeente Venray en een vertegenwoordiging van de LLTB. Zowel waterschap, gemeente als LLTB zijn vertegenwoordigd in de projectgroep Heidsche Peel. Daarnaast maken tevens vertegenwoordigers van de Dorpsraad Ysselsteyn deel uit van de projectgroep.

2 Beschrijving van het plangebied

In de tekst wordt verwezen naar waterlopen en percelen.
De ligging hiervan is op kaart in bijlage 2 terug te vinden.

2.1 Historische situatie

De Heidsche Peel was vroeger onderdeel van het enorme hoogveengebied de Peel. Het hoogveen is ontstaan door de slechte afwatering van regenwater. Het veenpakket van de Heidsche Peel was vele meters dik. Vanaf de 17e eeuw is het grotendeels afgegraven. Uit de eerste vervening zijn een deel van de typische veenputtencomplexen (boerenkuilen) ontstaan waarvan enkele tegenwoordig nog aanwezig zijn en waar de meest waardevolle vegetatie te vinden is.

Voor de ontginning in de jaren zestig had de Heidsche Peel een gevarieerd landschap met vele kleine hoogteverschillen. Het was een Peellandschap begroeid met vochtige heide, natte heide en op de nog lagere plekken veenmossen en in de turfgaten kleine zonedauw en witte snavelbuis. Vanwege het naast elkaar voorkomen van verschillende typen heide was de Heidsche Peel omstreeks 1960 in vegetatiekundig opzicht nog een waardevol gebied. Door de grote gevarieerdheid in hoogteligging en vochtgehalte kwamen er een groot aantal plantengemeenschappen voor. Avifaunistisch was het terrein van grote betekenis als broedgebied voor wulp, korhoen, wintertaling, pijlstaart, blauwborst en klapekster en als pleisterplaats voor wilde ganzen en kraanvogels.

De afwatering in de Heidsche Peel is lange tijd problematisch geweest vanwege de ligging van de Heidsche Peel aan de westzijde van de Peelrug. In 1934 was de Heidsche Peel ondanks gegraven afwatering nog een erg nat gebied. In 1939 werd, in het kader van de ontginning van de zuidelijke Peel (Peelplan Zuid) het Defensiekanaal gegraven. Eén van de eisen die de overheid stelde was het vrijhouden van een schootsveld van 1200 meter waarin geen bomen mochten worden geplant en geen boerderijen mochten worden gebouwd. Hierdoor kregen de kavels aan de Timmermannsweg hun typische langgerekte vorm.

Ook al omstreeks 1960 traden grote fluctuaties op in de grondwaterstanden. De natste delen waren de veengronden langs het Defensiekanaal. Ter plaatse van de zandbodems zakte het grondwater in drogere perioden (de zomer) al diep weg. Begin jaren 60 is de Heidsche Peel planmatig ontgonnen tijdens de ruilverkaveling Lollebeek.

Meer dan de helft van de Heidsche Peel werd machinaal ontgonnen. In totaal 106 hectares bleven gespaard, omdat voor de ontginning ervan grote hoeveelheden zand moesten worden aangevoerd, hetgeen te kostbaar was. In 1969 kreeg Staatsbosbeheer de niet ontgonnen delen van de Heidsche Peel in eigendom. Dit zijn 7, door akkers van elkaar gescheiden en door sloten en het Defensiekanaal doorsneden Peelrestanten.

2.2 Water

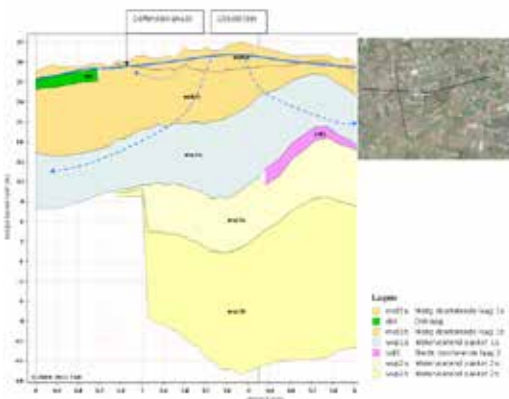
2.2.1 Huidige situatie

Grondwater

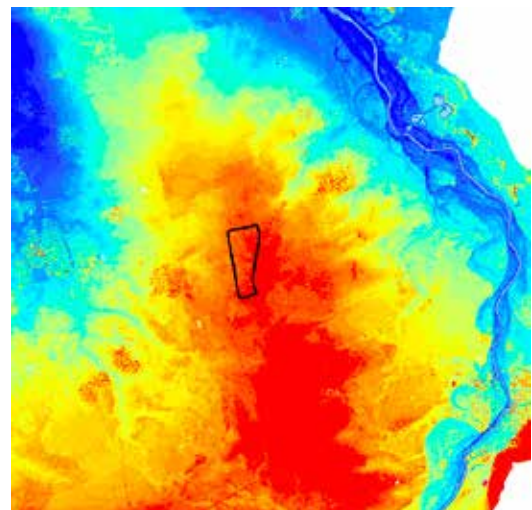
De Heidsche Peel is gelegen op de Peelhorst en is grotendeels een infiltratiegebied met grote peilfluctuaties. Er is sprake van één watervoerend pakket met een dikte van 25 tot 40 meter. De basis bestaat vooral uit afzettingen van grof zand en grind en zijn goed doorlatend.

De bovenste meters bestaan veelal uit fijn zand en zijn matig doorlatend (REGIS, TNO). Plaatselijk vormen enkele meters dikke veenlagen een slecht doorlatend pakket. Waar veenlagen ontbreken, kan het watervoerend pakket tot aan het maaiveld reiken. Onderstaand profiel schetst een beeld van de doorlatendheden van de ondergrond de grondwaterstanden en grondwaterstroming. In de laagste delen van het natuurgebied en de nieuwe natuurpercelen is de bodem te typeren als weinig veraard veen met een ondiepe zandondergrond. In het veenputtencomplex in het zuiden (Heidsche Peel 2) liggen plaatselijk nog dikke veenpakketten. Stijghoogtemetingen tonen aan dat hier plaatselijk een aanzienlijke kweldruk aanwezig is.

Vanuit het zuiden (Mariapeel-Deurnsche Peel) vindt toestroming van grondwater plaats. Ter hoogte van de Heidsche Peel buigt deze grondwaterstroom, het regionale verloop van het maaiveld volgend, af in westelijke en noordwestelijke richting. Aan de oostzijde van het projectgebied bevindt zich een duidelijke, min of meer noord-zuid georiënteerde waterscheiding (zie onderstaande hoogtekartaat). Ysselsteyn is gebouwd op deze waterscheiding. Het Defensiekanaal ligt op ca. 2,5 km ten westen min of meer parallel hieraan en heeft een drainerende werking op het grondwater.

Figuur 1: Doorlatendheid van de ondergrond, de grondwaterstanden en de grondwaterstroming

Hoogtekartaat met grens plangebied Heidsche Peel: rood is hoog, blauw is laag gelegen

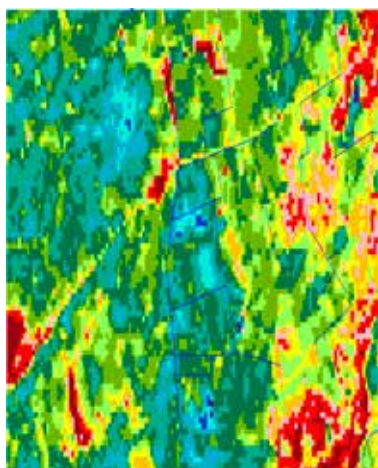
De grondwaterstanden in de natuurgebieden van de Heidsche Peel variëren. In venige en moerige gronden tussen minder dan 40 cm-mv gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) en ca. 50 tot 120 cm-mv gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG). In de zandbodems zijn de grondwaterstanden dieper: ruwweg van 40 tot meer dan 80 cm-mv (GHG) en dieper dan 120 cm-mv (GLG). De landbouwgronden net ten oosten van de Heidsche Peel bestaan uit leemarm fijn zand. Op de relatief laaggelegen landbouwgronden variëren de hoogste grondwaterstanden (GHG) tussen circa 70 en 90 cm-mv. In droge perioden zakken deze uit tot dieper dan 100 cm-mv (GLG). De grondwaterstanden op de verder naar het oosten gelegen hogere dekzanden zijn in droge perioden (GLG) dermate laag dat er in de zomer enige droogteschade optreedt.

Ten zuiden van perceel Heidsche Peel 2 zijn naast deze zandgronden (GLG dieper dan 120 cm-mv) ook moerige gronden (gedeformeerde veengronden) met een GLG tussen 70 en 110 cm-mv aangetroffen. De grondwaterstanden kunnen hier, mede als gevolg van een lage ligging van het maaiveld, ondiep zijn: in natte perioden ondieper dan 40 cm-mv.

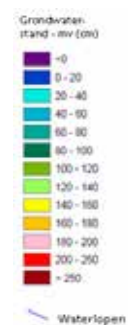
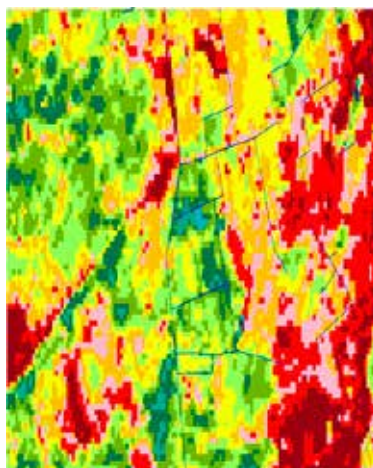
De huidige grondwaterstanden in het gebied vormen een probleem voor natuur en, in mindere mate, voor de landbouw. Voor een heide- en hoogveenlandschap is het van belang dat 's winters de grondwaterstand tot aan maaiveld of erboven komt. Zomers mag de grondwaterstand wat wegzakken. Voor de landbouw geldt dat in de zomer er vooral op de zandbodems een tekort aan grondwater is. In de winter zal het vooral op moerige gronden lastig zijn de percelen voldoende te ontwateren. Natuur en landbouw hebben, wat grondwaterstand betreft, tegengestelde belangen. Deze tegenstelling doet zich vooral in het voorjaar voor, wanneer het voor de natuur van belang is de watervoorraad van de winter te conserveren om de droge zomer door te komen. Terwijl de landbouw met name in het voorjaar een voldoende lage grondwaterstand nodig heeft om de percelen te kunnen bewerken.

Huidige situatie

Gemiddelde hoogste grondwaterstand t.o.v. maaiveld

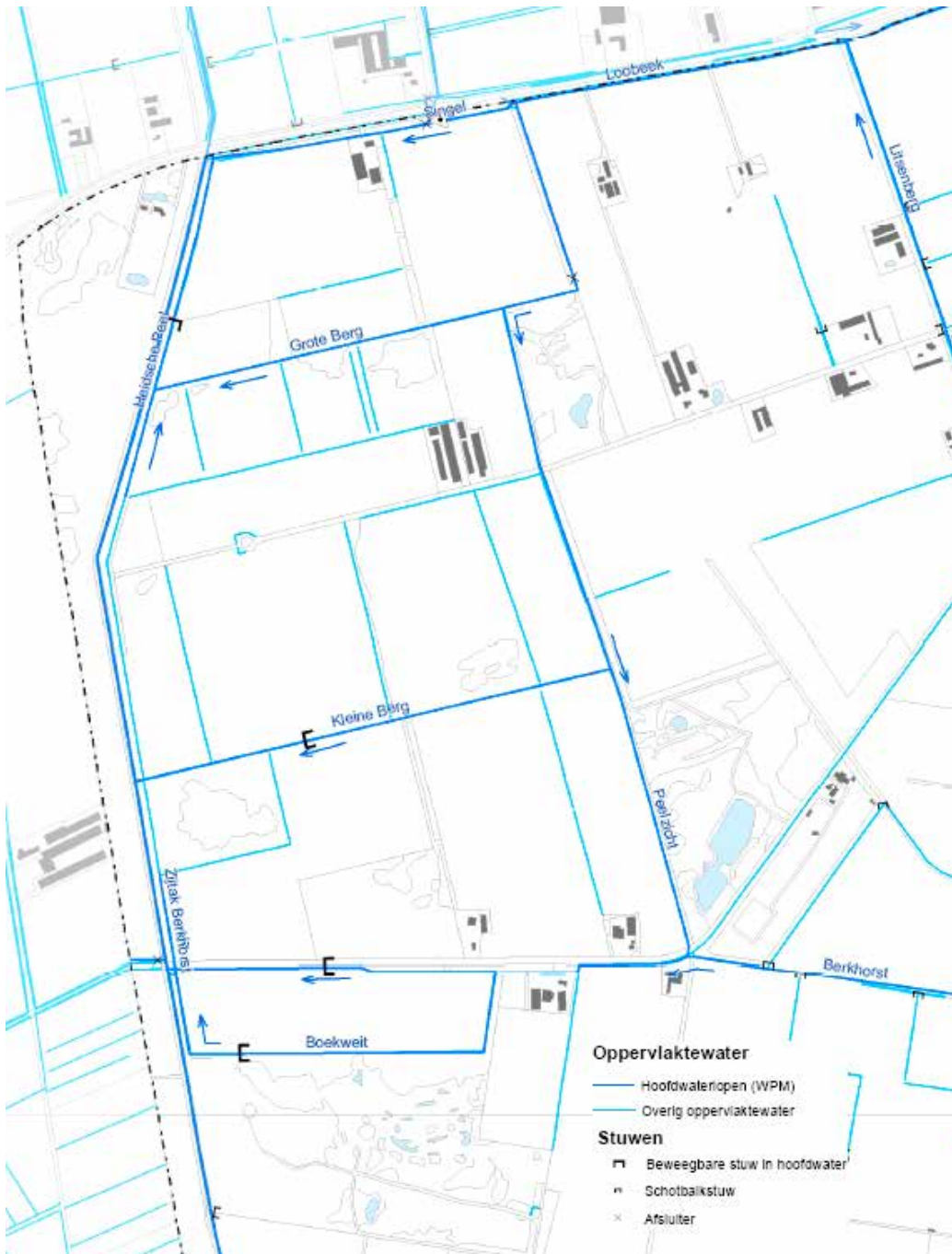
Gemiddelde laagste grondwaterstand t.o.v. maaiveld

Oppervlaktewater

Het huidige watergangenstelsel van de Heidsche Peel heeft in de jaren '90 zijn huidige vorm gekregen. Om verdroging van natuur en landbouwgebied te bestrijden zijn destijds maatregelen (in het kader van Regiwa) uitgevoerd, waarbij Maaswater wordt aangevoerd. Het Maaswater wordt ten noorden van de Heidsche Peel vanuit het Defensiekanaal richting het oosten gepompt. Vervolgens via watergang Heidsche Peel naar het zuiden geleid en van daaruit via diverse watergangen weer naar het westen, richting Defensiekanaal geleid. Het water wordt afgevoerd door een waterloop parallel aan het Defensiekanaal.

Het project is destijds uitgevoerd met als doel de grondwaterstand in het gehele gebied te verhogen. Dit is echter niet gelukt. In de watergangen wordt weliswaar in de zomer een hoger peil aangehouden, maar in de winter is dit peil zo laag, dat het aanwezige neerslagoverschot versneld wordt afgevoerd via dezelfde aanvoersloten. Uit evaluatie (in het kader van het OGOR meetnet) is gebleken dat de maatregelen resulteren in maar een beperkte verhoging van de grondwaterstand en dat deze maatregel dus te weinig effect heeft om de verdroging te bestrijden.

Het huidige watergangenstelsel van de Heidsche Peel

Waterkwaliteit

Bij de inlaat van gebiedsvreemd water is er, met betrekking tot de waterkwaliteit, destijds gezorgd voor een scheiding tussen voedselarm, zuur water in de Peelrestanten en voedselrijk, basisch water in het agrarisch gebied. Het water in het slotenstelsel rondom de Peelrestanten kent echter nog hoge waarden voor stikstof, fosfaat en sulfaat en is derhalve ongeschikt voor het bereiken van de natuurdoelen binnen het natuurgebied. Als gevolg van atmosferische depositie kent ook het water binnen het natuurgebied meestal een te hoge stikstofbelasting en een doorgaans te hoge zuurgraad. Slechts op enkele plaatsen, met name in het veenputtencomplex in Peelrestant Heidsche Peel 2, voldoet de kwaliteit aan de eisen voor de ontwikkeling van vegetaties uit het hoogveenmilieu.

Het water is er regenwaterachtig en zuur. De aanwezige vegetatie en de soms aanwezige algenflab wijzen echter op verschillen in nutriëntenbeschikbaarheid als gevolg van eutrofiëring en verzuring.

2.2.2 Toekomstbeeld (visie)

Het Nieuw Limburgs Peil

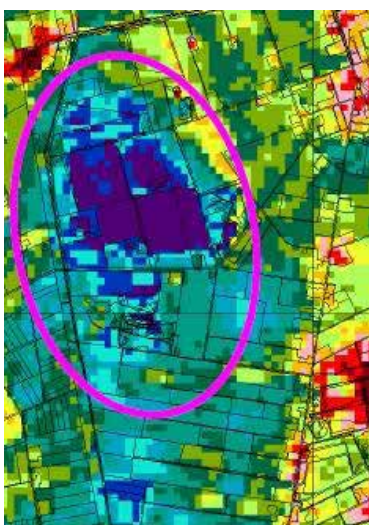
Het waterschap Peel en Maasvallei heeft voor Noord en Midden Limburg het Gewenst Grond en Oppervlaktewater Regime (GGOR) in beeld gebracht en het de naam Nieuw Limburgs Peil (NLP) meegegeven. Het NLP geeft toekomstbeeld van de gewenste grond en oppervlaktewaterstanden voor 2015, uitgedrukt in een GHG (gemiddeld hoogste grondwaterstand) en GLG (gemiddeld laagste grondwaterstand). Daarbij is een set van maatregelen voorgesteld waarmee dit kan worden gerealiseerd. Het doel van het Nieuw Limburgs Peil is het watersysteem in 2015 op orde te hebben, om het hoofd te kunnen bieden aan ontwikkelingen zoals verdroging van natuurgebieden, intensivering van de landbouw en klimaatverandering. Gestreefd wordt naar een duurzame inrichting van het landelijk gebied waarbij (herstel van) het watersysteem centraal staat.

Voor de belangen van de natuur geldt de inspanning om zoveel mogelijk de doelen te halen die provincie, rijk en Europa hebben aangegeven. Voor de belangen van de andere functies, wordt ook, samen met betrokkenen, een zo optimaal mogelijk regime gerealiseerd. Dit betekent dat binnen natuurgebieden het waterpeil wordt afgestemd op de wensen van de natuur. In landbouwgebieden wordt het waterpeil afgestemd op de wensen van de landbouw. In gebieden waar deze functies elkaar tegenkomen, is een afweging gemaakt. Het NLP is opgesteld i.s.m. een begeleidingsgroep en maakt onderdeel uit van het waterbeheerplan 2010 - 2015.

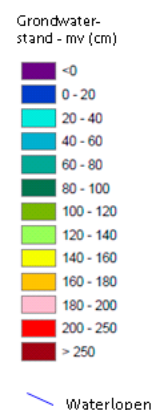
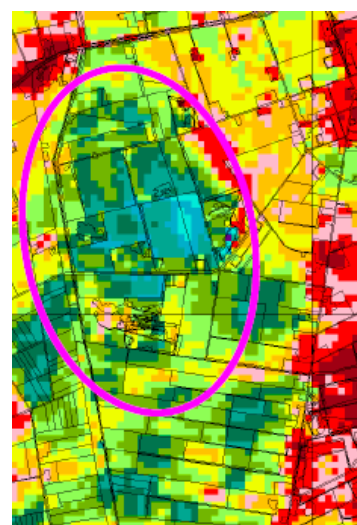
Voor het natuurgebied de Heidsche Peel betekent het NLP een verhoging van de grondwaterstanden. De gemiddeld hoogste en gemiddeld laagste grondwaterstanden zijn door het waterschap berekend. Het NLP is voor de Heidsche Peel al in 2011 verder uitgewerkt. Hiervoor zijn de grondwaterstanden destijds opnieuw berekend:

Toekomstige situatie

Gemiddelde hoogste grondwaterstand t.o.v. maaiveld

Gemiddelde laagste grondwaterstand t.o.v. maaiveld

In het natuurgebied wordt de verhoging gerealiseerd door technische maatregelen: het dempen of verondiepen van watergangen en het verwijderen van drainage in de toenmalige EHS nieuwe natuur op voormalige landbouwgronden. De maatregelen die in het natuurgebied worden genomen hebben ook effect op de omliggende landbouwpercelen. Wanneer er geen tegenmaatregelen zouden worden genomen, zou er wateroverlast ontstaan op deze landbouwpercelen. Daarom worden op de omliggende percelen compenserende maatregelen genomen: ophoging van percelen met grond afkomstig van percelen nieuwe natuur die worden afgegraven, aanpassing van watergangen en waar nodig aanleg peilgestuurde drainage. Het watergangenstelsel zal worden aangepast. Er zal een betere scheiding komen tussen watergangen waarop de natuur afwatert en watergangen waar de landbouw op af watert. De wateraanvoer vanuit het Defensiekanaal zal worden afgekoppeld. Dit zal een positief effect hebben op de waterkwaliteit in het natuurgebied, omdat er geen voedselrijk Maaswater meer in het gebied wordt gebracht. Watergangen binnen de toenmalige EHS worden waar mogelijk gedempt of verondiept.

2.2.3 Aandachtspunten

Voor de uitvoering van maatregelen zijn er een aantal aandachtspunten van belang:

- Het waterschap heeft het Nieuw Limburgs Peil vorm gegeven met ondersteuning van het hydrologisch model IBRAHYM (Integraal Beheergebieddekkend Regionaal Hydrologisch Modelinstrumentarium). Dit hydrologisch model is zeer geschikt voor het opstellen van een GGOR. Echter bij de verdere uitwerking van de maatregelen moet wel voor ogen worden gehouden dat elk model een onzekerheidsmarge in zich heeft. Aan het Nieuw Limburgs Peil kan dus geen exacte zekerheid worden ontleend.
- Vooral de technische maatregelen die worden genomen op landbouwpercelen rondom de Heidsche Peel moeten, met oog op het bovenstaande, nader worden uitgewerkt. Dit moet in goed overleg met grondeigenaren.
- GGOR de Bult: Het Brabantse waterschap Aa en Maas heeft een GGOR inrichtingsvisie opgesteld voor het natuurgebied de Bult. De voorgestelde maatregelen (dempen waterlopen, aanleg peilgestuurde drainage op alle agrarische gronden in een bufferzone van 500 meter rondom De Bult, wateraanvoer in de bufferzone) leiden tot enige verhoging van de grondwaterstand in het westen van het plangebied. De verwachting is echter dat de invloed van het GGOR de Bult op landbouwpercelen in het plangebied wordt ondervangen door de compenserende maatregelen die reeds in dit project worden genomen.

2.3 Natuur

2.3.1 Huidige situatie

De Heidsche Peel is tegenwoordig nog steeds een waardevol natuurgebied met een hoge biodiversiteit. De meeste plantensoorten waar dit gebied al vóór de ruilverkaveling Lollebeek om bekend stond, komen er nog steeds voor. Met name de veenputtencomplexen zijn in dit opzicht waardevol. Zo bleek in 2008 en 2009 het grote veenputtencomplex in Heidsche Peel 2 nog in zeer goede staat te zijn. Er groeiden soorten als Kleine veenbes, Lavendelhei, Ronde zonnedauw, Eenarig wollegras, Veenpluis en Snavelzegge. Dit zijn allemaal hoogveenplanten, waarvan de meeste zeldzaam zijn.

Een overzicht van de plantensoorten die in de andere Peelrestanten voorkomen levert het volgende beeld op: Heidsche Peel 1: Veenpluis, Koningsvaren en Eenarig wollegras. Langs de lossing Boekweit: Zompzegge, Naaldwaterbies en Elzenzegge, in de benedenloop Krabbenscheer. In de lossing Berkhorst: Kleine Iisdodde. Rond het Gagelven: Moeraswolfsklauw, Koningsvaren, Pilzegge, Trekrus, Gewone dopheide, Wilde gagel en Snavelzegge. Rondom het ven Berkhorst: Oeverkruld, Naaldwaterbies, Kleine Zonnedauw, Gewone dophei, Trekrus, Ronde zonnedauw, Bruine Snavelbies, Moeraswolfsklauw, Witte

waterlelie, Dwergviltkruid en Buntgras. Langs de watergang tussen Heidsche Peel 2 en Ganzenpeel 1 : Koningsvaren en Klein bronkruid.

In en rond de Heidsche Peel zijn de volgende diersoorten waargenomen. De Gladde slang is vóór 1992 in de Heidsche Peel waargenomen, maar sindsdien is ze er ondanks intensieve zoektochten niet meer aangetroffen (Keijsers & Lenders, 2005). Het is goed mogelijk, dat deze soort is uitgestorven. Heikikker komt verspreid over de Peelrestanten voor. De hoogste dichtheden en voortplanting wordt aangetroffen in het ven van De Berkhorst. De soort weet hier goed stand te houden. De vinpootsalamander komt voor in de Rouwkuilen en het zuidelijk boerenputtencomplex. Illustratief voor de verdroging in de Peelrestanten is de vestiging van de Das in Heidsche Peel 1 en de Grootte Berg in de jaren negentig. Het open agrarisch gebied gelegen tussen de Mariapeel en de peelrestanten is het broedgebied van een klein aantal grutto's, en in de winterperiode foerageren enkele honderden Kol- en Rietganzen op de achtergebleven voedselresten op akkers.

Karakteristieke broedvogels van heide en hoogveen die nog in de Peelrestanten voorkomen zijn Roodborsttapuit en Boompieper. Gekraagde roodstaart, Gele kwikstaart, Wielewaal, Dodaars, Sprinkhaanrietzanger en Wulp zijn waargenomen tussen Heidsche Peel en Ysselsteyn. Blauwborst en Roodborsttapuit broeden ook in agrarisch gebied in het zuidelijk deel van het plangebied. Het Defensie- en Peelkanaal en de aangelegen bosstrook zijn het foerageergebied van Watervleermuis, Gewone dwergvleermuis en Laatvliegers, afkomstig van verblijfplaatsen in Griendtsveen en Ysselsteyn. Gewone grootoorvleermuizen zijn overwinterend aangetroffen in de kazematten van de Peel- en Raamstelling gelegen langs het Defensie- en Peelkanaal en in de bosstrook die in 2006 ten behoeve van vleermuizen als winterverblijfplaats zijn ingericht. De Heidsche Peel is ecologisch gezien een zeer waardevol gebied. Het kampt echter tegenwoordig met een aantal grote problemen:

Versnippering

Bij de laatste ontginning zijn de stukken Heidsche Peel gespaard, die moeilijk te ontginnen waren. Deze Peelrestanten liggen verspreid tussen landbouwpercelen. Landbouwpercelen (zeer voedselrijk en basisch) worden afgewisseld met percelen natuur (voedselarm en zuur) en vormen bijna een soort dambord. Hierdoor is de Heidsche Peel geen robuust natuurgebied, maar zijn het losse natuurgebiedjes die veel negatieve invloed ondervinden van de omliggende landbouwpercelen.

Verdroging en eutrofiëring

De definitieve ontginning van de Heidsche Peel ging gepaard met de aanleg van diepe sloten en drainagebuizen in en rond de nieuwe akkers. De gespaarde peelrestanten hebben hierdoor te lijden van sterke verdroging. Die verdroging werd in de loop der jaren nog eens versterkt door de steeds verder voortschrijdende verbossing. Niet alleen door extra verdamping, maar vooral doordat opgroeiende bomen met hun wortels wateronderlatende (veen)lagen perforeren. Hierdoor gingen deze lagen lekken en konden de grondwaterstanden sterker fluctueren. In de jaren negentig is getracht de verdroging tegen te gaan door gebiedsvreemd water aan te voeren (REGIWA-project), dat is echter niet gelukt (zie §2.2.). Op diverse plaatsen in het gebied heeft gebiedsvreemd water kunnen doordringen tot in de veenputtencomplexen. Hierdoor is op deze plekken sprake van eutrofiëring, met name in het Peelrestant Heidsche Peel 1.

2.3.2 Het toekomstbeeld

In de toekomst zal de Heidsche Peel weer moeten ontwikkelen naar een robuust en veerkrachtig natuurgebied met een afwisselend droog/vochtig heidesysteem met plaatselijk hoogveen. Het gebied zal uitgroeien tot een aaneengesloten, (met name in het zuidelijk deel) voedselarm natuurgebied.

Gemiddeld zal het gebied aanzienlijk natter zijn dan nu en zal veel minder bomen bevatten.

Om dit te bereiken zullen landbouw en natuur meer gescheiden moeten worden, zowel ruimtelijk als wat betreft waterhuishouding. Hiervoor is een aantal maatregelen noodzakelijk:

- Om de Heidsche Peel een robuuster gebied te maken zijn de landbouwpercelen die tussen of tegen de Peelrestanten liggen grotendeels aangekocht. Deze percelen zijn reeds aangewezen als Goudgroene Natuur.
- Met de realisatie van de natuur zal echter de versnippering van het gebied niet geheel zijn opgelost. Met name in de kern van het gebied blijven twee landbouwpercelen als een enclave in het gebied liggen. Deze percelen krijgen de bestemming Bronsgroene Natuur.
- De grondwaterstand in het natuurgebied moet omhoog. Hiervoor worden binnen de Goudgroene Natuur, op voormalige landbouwgrond, sloten gedempt (of verondiept) en aanwezige drainage wordt verwijderd of onklaar gemaakt.
- Om verdere eutrofiëring te voorkomen wordt de inlaat van gebiedsvreemd water stopgezet en wordt op voormalige landbouwgrond de fosfaatverzadigde bovengrond verwijderd.
- De voedselrijkdom van de landbouwpercelen, die worden omgezet in natuur, dient drastisch te worden verlaagd. Hiervoor wordt de fosfaatverzadigde bovengrond van een aantal percelen afgegraven. Deze grond zal worden benut voor de ophoging van relatief laag gelegen landbouwgronden.

2.3.3 Aandachtspunten

Voor de ontwikkeling van het natuurgebied zijn er voor de uitvoering een aantal aandachtspunten van groot belang:

- Te allen tijden moet worden voorkomen dat de huidige Peelrestanten, die nog steeds van een hoge ecologische waarde zijn, eutrofiëring gaan ondervinden vanuit de voormalige landbouwgronden. Gezien de verwevenheid tussen natuur en landbouw verdient dit extra aandacht. Het probleem kan bijvoorbeeld worden voorkomen door de fosfaatverzadigde bovengrond te verwijderen. Verder moet bij de aanpassing van de waterhuishouding en het verwijderen van de bouwvoor erop gelet dat er geen water vanuit nieuwe natuur in de bestaande natuur kan stromen. Bij begrazing van de percelen moet te zijner tijd er een afweging worden gemaakt over de grootte van begrazingseenheden waarbij wordt voorkomen dat er een netto transport van voedingsstoffen van de voedselrijke (begrazing) naar de voedselarme terreinen (bemesting) plaatsvindt.
- Maatregelen waarmee de oppervlaktewaterpeilen en grondwaterstanden worden verhoogd moeten gecontroleerd en soms geleidelijk plaatsvinden. Het effect op natuurwaarden en op de landbouw moet worden gemonitord om waar nodig in te kunnen grijpen.
- In de bestaande natuur zullen de bomen plaatselijk worden verwijderd. Dit gaat enerzijds de verdroging tegen (minder verdamping en het perforeren van slecht waterdoorlatende lagen door wortels wordt tegen gegaan). Anderzijds wordt hiermee in de bestaande natuur ook meer ruimte gecreëerd voor de flora en fauna die in een heide-hoogveenlandschap thuis horen.

2.4 Landbouw en milieu

2.4.1 Huidige situatie

De landbouw in het plangebied bestaat voor een groot deel uit intensieve veehouderijen, akkerbouwbedrijven en vollegronds tuinbouwbedrijven. Het aantal melkveehouderijen met bedrijfsgebouwen in het gebied is beperkt. Net buiten het plangebied bij Ysselsteyn ligt één van de meest geconcentreerde intensieve veehouderij gebieden. Dat de intensieve veehouderij zich in dit gebied zo sterk heeft ontwikkeld

heeft te maken met de kwaliteit van de grond direct na de ontginning van het gebied. De grond was destijds niet van hoge kwaliteit en daardoor leverden akkerbouw en rundveehouderij onvoldoende op. Een extra kippen- of varkenshouderij tak was nodig om de bedrijven in stand te houden. Tegenwoordig zijn door organische mest, kunstmest en toepassing van moderne technieken de akkerbouw en vollegrondstuinbouw uitgegroeid tot volwaardige bedrijven.

Voor de Heidsche Peel (inclusief Rouwkuilen) is een landbouwanalyse gemaakt. Hiervoor zijn gegevens uit het BRP (basis registratie percelen en het GIAB (metelling 2008) gebruikt. Op basis van de uitgevoerde analyse kan de agrarische sector in het plangebied als volgt worden beschreven: De gemiddelde bedrijfs grootte is als (zeer) groot te typeren. Het gemiddelde is 195 NGE. NGE staat voor Nederlandse Grootte eenheid is een eenheid die is ontwikkeld om de grootte van verschillende bedrijven (akkerbouw, melkveehouderij) met elkaar te kunnen vergelijken. Een bedrijf met een omvang van 70 NGE wordt gezien als een toekomst gericht bedrijf. Echter tegenwoordig schuift de norm op naar 100 NGE. Vooral binnen de categorieën 'Tuinbouwbedrijven', 'Hokdierenbedrijven', 'Combinatiebedrijven' en de 'Melkveehouderijbedrijven' bevinden zich bedrijven met een grootte van meer dan 100 NGE.

In 2008 was de gemiddelde bedrijfsoppervlakte van de 81 bedrijven afgerond 31 ha. In de categorie 'Tuinbouwbedrijven' komen bedrijven met een gemiddelde oppervlakte van 104 ha voor. Het gemiddelde landbouwbedrijf in Limburg had in 2008 een oppervlakte van afgerond 20 ha. De gemiddelde kavelgrootte in 2008 was met 6,64 ha uitstekend (Nederland: 4,3 ha). De huiskavel was gemiddeld 10,7 ha groot. Binnen de melkveehouderij was de gemiddelde huiskavel 17,1 ha groot. Dit is 51 % van de gemiddelde totale oppervlakte van deze bedrijven.

Uit de landbouwanalyse blijkt dat 40% van de ondernemers binnen het plangebied ouder is dan 55 jaar. Dit is minder dan het gemiddelde van Nederland, waar bijna 50% van de ondernemers ouder is dan 55 jaar. Samenvattend kan geconcludeerd worden dat de Heidsche Peel een relatief sterke landbouw tak heeft. Het gemiddelde bedrijf groot van omvang is en dat in het gebied veel toekomstgerichte bedrijven voorkomen met een goede verkaveling.

Milieu

Het gebied rond Ysselsteyn is één van de meest verzuurde regio's van Nederland. Het ammoniakdepositieprobleem ten aanzien van de natuur rond Ysselsteyn is dermate groot, dat het niet kan worden opgelost binnen dit project. Enerzijds is de achtergronddepositie erg groot, anderzijds zitten er rond Ysselsteyn zoveel intensieve veehouderijen, dat een oplossing financieel niet haalbaar zou zijn. De ammoniakproblematiek wordt daarom niet verder uitgewerkt in dit inrichtingsplan. In de voormalige EHS liggen natuurgebieden die wat betreft de depositie van ammoniak vanuit de Wet ammoniak en veehouderij als "zeer kwetsbaar" zijn aangewezen. Rondom deze gebieden ligt een zone van 250 meter, waarin beperkingen gelden voor IV-bedrijven die hier willen uitbreiden en/of hervestigen. Het aanwijzen van nieuwe natuur heeft geen invloed op eisen die gesteld worden aan IV-bedrijven met betrekking tot hun ammoniakemissie. De goudgroene natuurzone komt weliswaar dichterbij te liggen, maar de afstand tot het emissie bepalende eerder aangewezen kwetsbare gebied blijft gelijk. Nieuwe natuurgebieden kunnen niet meer aangemerkt worden als "zeer kwetsbaar".

Het gebied Heidsche Peel is geen Natura 2000 gebied. Maar het plangebied valt wel onder de invloedssfeer van het nabij gelegen Natura-2000 gebied Deurnsche Peel & Mariapeel. Momenteel wordt het beheerplan vastgesteld; wat de gevolgen hiervan voor het plangebied zijn, o.a. op het gebied van ammoniak is nog niet bekend. Natura 2000 is autonoom beleid en wordt in voorliggend plan niet verder uitgewerkt.

2.4.2 Toekomstbeeld en autonome ontwikkeling

In een publicatie van LEI/Wageningen UR "De agrarische sector in Nederland naar 2020" is een doorkijk gemaakt naar de toekomst. De voor de perspectieven van de agrosector bepalende krachten

zijn vooral internationale en Europese ontwikkelingen van vraag en aanbod van producten. Voor het aanbod van producten is, naast de beschikbare arbeid, kapitaal en grond, de technologische vernieuwing een belangrijke factor. Het aantal in de agrosector werkzame mensen zal blijven afnemen door de technologische vernieuwing, die een verhoging van de productiviteit mogelijk maakt.

Enkele stellingen uit dit rapport zijn:

- De trend van schaalvergroting zet zich stevig door in het gehele agrocomplex;
- Het aantal land- en tuinbouwbedrijven in Nederland zal in 2020 minder zijn dan 50.000 (in 2008 nog circa 75.000).

Of deze landelijke trends ook in de Heidsche Peel zo sterk zullen doorzetten is moeilijk te zeggen.

Na uitvoering van het inrichtingsplan zal de hoeveelheid landbouwgrond zijn afgenomen door de realisatie van de Goudgroene Natuur. Na realisatie van de natuur zal de verwevenheid tussen landbouw en natuur sterk zijn afgenomen. Doel is om geen landbouwpercelen meer als “enclaves” binnen de natuur liggen. Dat is nog niet helemaal gelukt, maar het aantal meters waar landbouw grenst aan natuur is sterk teruggebracht.

Op een aantal landbouwpercelen zullen maatregelen worden genomen om negatieve effecten als gevolg van vernatting in het natuurgebied te compenseren.

2.5 Landschap, archeologie en cultuurhistorie

2.5.1 Huidige situatie

Het landschap van de Heidsche Peel bestaat buiten het natuurgebied de Heidsche Peel, voor het overgrote deel uit landbouwgebied. Het landbouwgebied heeft zijn huidige uiterlijk gekregen tijdens de ontginningen. Uit de eerste ontginning van net voor WOII stamt de strokenverkaveling ten zuiden van het natuurgebied. Zoals reeds in de beschrijving van de historische situatie vermeld, is de aanleg van het Defensiekanaal met bijbehorende schootsveld de reden voor de langgerekte verkaveling. Het schootsveld met een lengte van 1,2 kilometer van het Defensiekanaal moest vrij blijven van bomen en boerderijen. Hierdoor ontstonden de langgerekte kavels en de lintbebouwing aan de Timmermannsweg.

Meer naar het noorden, ter hoogte van het natuurgebied de Heidsche Peel stamt de verkaveling uit de jaren 60, toen tijdens de ruilverkaveling Lollebeek de laatste ontginning heeft plaatsgevonden. De reden voor deze ontginning was plaats te maken voor vier landbouwbedrijven die vanuit de ruilverkaveling Lollebeek verplaatst moesten worden. Deze heideontginning kenmerkt zich door een meer rationele en rechtlijnige verkaveling. De archeologische verwachtingswaarde van het gebied is gezien het overwegend nattere of schralere natuurlijke fundament overwegend laag en plaatselijk middellaag. Binnen het plangebied zijn geen archeologische vondsten gedaan.

Wel zijn er jonge cultuurhistorische elementen aanwezig. Uit de verveningsperiode liggen er in de Peelrestanten nog zogenaamde boerenkuilen (veenputten) als restanten van de turfwinning door individuele boeren. Naast een historische waarde hebben deze kuilen ook een natuurwaarde.

Uit de periode van de Tweede Wereldoorlog stamt de Peel- Raamstelling, waar het Defensiekanaal en de daaraan gelegen kazematten deel van uitmaken. De kazematten (sinds 2002 een beschermd rijksmonument) zijn gericht op het oosten, waarvoor de vrije schootsvelden (gemeentelijk monument) en de Duitse militaire begraafplaats zijn gelegen.

2.5.2 Toekomstbeeld (visie)

Voor het landschap van de Heidsche Peel is het vooral van belang de huidige landschappelijke waarden te behouden. De Peelraamstelling met het Defensiekanaal, het schootsveld en de kazematten zijn de meest in het oog springende waarden. Waarbij het vrijhouden van het schootsveld het belangrijkste aandachtspunt in het kader van dit inrichtingsplan is. Door het verwijderen van houtopslag in het natuurgebied de Heidsche

Peel zal dit gebied, dat ook tot het schootsveld behoort, landschappelijk weer meer in de verdedigingslinie gaan passen. Behoud van de Peel-Raamstelling is gewaarborgd doordat in het een monumentale status heeft gekregen (deels rijks, deels gemeentelijk).

Vanwege de focus van dit inrichtingsplan op het opheffen van de bestaande versnippering tussen natuur en landbouw, waardoor het NLP niet kan worden gerealiseerd, worden geen aanvullende maatregelen voor landschap genomen.

3 Inrichtingsmaatregelen

In dit hoofdstuk worden de maatregelen beschreven die nodig zijn om het toekomstbeeld beschreven in hoofdstuk 1 te realiseren. De maatregelen zijn op kaart van Bijlage 1 weergegeven. Om de beschrijving van de maatregelen duidelijker te maken, hebben de percelen een naam gekregen. Op kaart van Bijlage 2 staat aangegeven welke percelen worden bedoeld.

Op perceel Boekweit 1 zijn enkele jaren geleden de bovenste decimeters voedselrijke grond van een deel van het perceel afgegraven. Op 18 mei 2009 bleek, dat daarop soorten als Knolrus, Snavelzegge, Struikhei en Gewone dophei waren gekiemd, vermoedelijk uit een nog aanwezige zaadbank. Van Struikhei is bekend, dat de zaden minstens 68 jaar kiemkrachtig kunnen blijven en van Gewone dophei minstens 30 jaar (Ten Heerdt et al., 1997). De Heidsche Peel is rond 1964 ontgonnen, dus de (in 2008 gekiemde) zaden van de beide heidesoorten moeten minstens zo'n 44 jaar lang kiemkrachtig zijn gebleven! Inmiddels zijn op dit perceel ook Zompzegge, Trekrus, Waterpostelein en Kleine zonnedaauw ontdekt, evenals Wespenspin en Moerassprinkhaan. Hiermee is het herstel van voedselarme milieus op de voormalige landbouwgronden met name in het zuidelijk deel van de Heidsche Peel zonder meer kansrijk te noemen. Het zuidelijke deel van de Heidsche Peel is voor natuurherstel extra kansrijk, omdat daar de grondwaterstanden veel dicht onder het maaiveld lijken te komen dan in het noorden en omdat daar nog relatief veel minder algemene indicatieve plantensoorten voorkomen in en langs sloten, zoals Zomp- en Elzenzegge, Naaldwaterbies, Kleine Iisdodde, Krabbenscheer, Koningsvaren en Klein bronkruid. Zeker wanneer het maaiveld van de percelen nieuwe natuur nog enkele decimeters lager komt te liggen als gevolg van verwijdering van de fosfaatverzadigde bovengrond, zal hier al snel sprake zijn van vochtige tot natte omstandigheden.

3.1 Natuur

Voor de ontwikkeling van de gewenste natuurdoelen zal het natuurgebied zich moeten ontwikkelen als een aaneengesloten, robuust gebied. Hiervoor zullen de percelen die zijn verworven binnen de goudgroene natuur worden ingericht. Het gaat hierbij om de inrichting van circa 60 ha.

Herbegrenzing Goudgoene Natuur

Bij de uitwerking van de inrichtingsmaatregelen is gebleken dat het agrarische perceel, direct gelegen tegen de zuidzijde van het natuurgebied (Ganzepeel 1, ca. 9 ha, zie bijlage 2) een dusdanig hydrologisch geheel vormt met de beoogde natuurgebieden, dat betwijfelt mag worden of hier met het treffen van technische/compenserende maatregelen het agrarisch gebruik van het betreffende perceel voldoende gewaarborgd kan worden. In de oorspronkelijke plannen was verwerving en omvorming van de percelen Peelzicht 2 en 3 opgenomen. De daaraan verbonden kosten waren tevens opgenomen in de budgetraming. Omdat deze gronden (Peelzicht 2 en 3) voorlopig niet kunnen worden aangekocht ontstaat er ruimte in het uitvoeringsbudget.

Een deel van deze ruimte zal worden benut voor de verwerving en omvorming tot natuur van het perceel Ganzepeel 1.

Om dit te kunnen doen is een herbegrenzing van de Goudgroene natuur in het POL noodzakelijk. Een voorstel hiertoe zal worden ingediend via de geëigende procedure. Perceel Ganzepool 1 heeft als huidige ambitie Bronsgroene natuur. Die ambitie zou moeten worden verhoogd naar Goudgroene natuur. De inhoudelijke onderbouwing hiervoor is opgenomen in bijlage 3. De status Goudgroene natuur van de percelen Peelzicht 2 en 3 zal worden veranderd naar bronsgroene natuur.

3.1.1 Inrichting van nieuwe natuur

De centraal gelegen percelen Boekweit 1, Zeilbergseweg 1 en 2 worden ingericht als nat schraalgrasland en vochtige heide met overgangen naar vochtig hooiland. Deze percelen hebben voor het ontwikkelen van de beoogde natuurwaarden de hoogste potenties (zie kader hst. 2.3.2). Ditzelfde geldt in iets mindere mate voor perceel Zeilbergseweg 3. Vanwege het agrarisch gebruik met meststoffen zijn deze percelen te voedselrijk en moeten ze verschaald worden. Fosfaatonderzoek heeft uitgewezen dat de bovenste 40 -50 cm van de bodem het zwaarst belast is met fosfaat. Door de bouwvoor tot deze diepte af te graven ontstaat een gunstige uitgangssituatie voor de ontwikkeling van de gewenste voedselarme vegetaties. Bijkomend voordeel van het afgraven is dat de grondwaterstand t.o.v. maaiveld kleiner wordt en hierdoor de nattere omstandigheden die nodig zijn voor de beoogde vegetaties, gemakkelijker bereikt kunnen worden. De bouwvoor van het perceel Zeilbergseweg 3 zal niet worden afgegraven, de gewenste verschraling zal hier middels aangepast beheer worden bereikt.

De bouwvoor van het laag gelegen perceel Ganzenpeel 1 (wat conform voorstel toegevoegd wordt aan de goudgroene natuur) aan de zuidzijde van Peelzicht 1 wordt evenmin verwijderd. Het met fosfaat verontreinigde grondwater dat bij vernatting over maaiveld stroomt wordt afgevoerd naar het Defensiekanaal via detailontwatering. Dit perceel vormt de hydrologische buffer op de overgang van bestaande natuur naar landbouwgebied en ontwikkeld zich tot een voedselrijk moeras / vochtig hooiland met een beheer van maaien en afvoeren.

De verdere inrichting van de bovengenoemde percelen zal bestaan uit het plaatsen van afrastering en het plaatsen van benodigde hekken of poorten. Daarnaast zal het gebied gedeeltelijk ontsloten worden door middel van wandelpaden. Invulling van deze wandelpaden zal in overleg met de lokale dorpsraad worden bekeken.

3.1.2 Anti-verdrogingsmaatregelen

Na verwerving van de percelen die zijn aangewezen als goudgroene natuur is het niet langer nodig deze percelen te ontwateren voor de landbouw. De watergangen worden aangepast aan de bestemming nieuwe natuur. De maatregelen die genomen worden op de percelen zijn in deze paragraaf beschreven. Andere maatregelen om de verdroging tegen te gaan zoals het verondiepen of dempen van watergangen zijn beschreven in paragraaf 3.2 (maatregelen water en bodem).

Verwijderen berkenopslag

De Peelrestanten Peelzicht 1, Heidsche Peel 1, Heidsche Peel 2, Gagelven, Berkhorst en Zeilbergseweg 1 zijn in meer of mindere mate verdroogd en sterk verbost met berkenopslag. De berkenopslag zelf werkt verdere verdroging in de hand en bovendien tasten de boomwortels de nog intacte waterdoorlatende veenlagen in de bodem verder aan, waardoor het regenwater niet langer vastgehouden wordt. De berkenopslag wordt in de meest kansrijke delen van het gebied (met veenputten en vennen) sterk uitgedund en afgevoerd. De meest verdroogde delen met berkenopslag blijven gehandhaafd. Deze bosjes bezitten een hoge avifaunistische waarde (wielewaal) in combinatie met de bosstrook aan de westzijde van het Defensiekanaal.

Stuwen van water op maaiveld

Lokaal zal in natte perioden in de goudgroene natuur water boven maaiveld staan. Dit water stroomt van nature richting het westen, in het kanaal. Het peil wordt gestuurd met behulp van stuwtjes.

Zone niet afgraven

Belangrijk is dat het grondwater dat in natte perioden tot boven maaiveldniveau stijgt, niet op het verlaagde maaiveldniveau wegstroomt naar waterlopen. Ook moet worden voorkomen dat water over maaiveld wegstroomt in de richting van bestaande natuur. Om dit te voorkomen wordt plaatselijk over een breedte van 10 à 20 m het maaiveld niet afgegraven.

3.2 Water en bodem

De maatregelen die in deze paragraaf worden beschreven zijn op de kaart van Bijlage 1 weergegeven. De tekst is een toelichting op de maatregelen. Eerst zijn de maatregelen beschreven die de grondwaterstandverhoging in het natuurgebied de Heidsche Peel moeten bewerkstelligen. Vervolgens worden de maatregelen in het omliggende landbouwgebied beschreven: maatregelen om de afwatering van landbouwpercelen te regelen en maatregelen op perceelsniveau om natschade te voorkomen.

3.2.1 Maatregelen ter verhoging grondwaterstand binnen Goudgroene Natuurzone

Zoals in de inleiding is beschreven zijn enkele wijzigingen ten opzichte van het NLP doorgevoerd. Belangrijkste hydrologische wijzigingen zijn:

- Het opzetten van het peil van het Defensiekanaal vervalt.
- De ont- en afwatering van de percelen Zeilbergseweg 3 wordt aangepast aan de inrichting als natuur. Wanneer perceel Ganzepool 1 inderdaad ingericht kan worden als Goudgroene natuur zal de waterhuishouding eveneens worden aangepast.
- De ont- en afwatering van de percelen Peelzicht 1 en 2 blijft, net als in de huidige situatie, geschikt voor landbouwkundig gebruik.

Dempen/verondiepen watergangen binnen Goudgroene Natuurzone.

De volgende watergangen worden (gedeeltelijk) gedempt of verondiept:

- Watergang Grote Berg wordt gedempt (binnen de Goudgroene Natuurzone).
- Watergang Kleine Berg wordt gedempt (binnen de Goudgroene Natuurzone, ten oosten van perceel Peelzicht 2).
- Watergang Heidsche Peel en het verlengde daarvan (parallel aan het Defensiekanaal) worden gedempt (binnen de Goudgroene Natuurzone).
- De watergang Peelzicht wordt gedempt ter plaatse van perceel Berkhorst en Zeilbergseweg 3 (binnen de Goudgroene Natuurzone).
- De watergang Boekweit wordt gedempt.

Het systeem van wateraanvoer vanuit het Defensiekanaal via de watergangen Singel en Peelzicht en de watergangen Grote Berg, kleine Berg, Berkhorst en Boekweit wordt opgeheven. De wateraanvoer is deels overkluisd. De duiker in de Peelzicht wordt gedicht, de stromingsrichting wordt omgekeerd, een deel wordt verondiept en een deel wordt gedempt. Tevens wordt de wateraanvoer naar onder andere de Loobek gestopt door het gemaal in Singel te verwijderen.

Het gebiedsvreemd (Maas)water dat via wateraanvoer in de Heidsche Peel wordt gebracht (zie § 2.2) wordt in de huidige situatie afgevoerd op een watergang parallel aan het Defensiekanaal; deels watergang Heidsche Peel geheten, deels niet op de legger en daarom zonder naam. Deze parallelwatergang wordt grotendeels gedempt, zoveel mogelijk met slecht doorlatend materiaal (uit het gebied) om de grondwaterstroming naar het kanaal te verkleinen, maar blijft gehandhaafd ter plaatse van het

landbouwperceel Grote Berg. Stuwen in te dempen watergangen worden verwijderd en er worden enkele stuwjes geplaatst in bestaande en nieuwe watergangen.

Watergang Berkhorst wordt zo ingericht dat negatieve effecten naar de omliggende natuur worden geminimaliseerd. Onderzocht wordt nog op welke manier dit het beste kan worden uitgevoerd. De watergang Berkhorst blijft een functie behouden voor de ont- en afwatering van achterliggend gebied en de Zeilbergseweg en de woningen aan de Zeilbergseweg.

3.2.2 Ontwatering en afwatering landbouwpercelen

Om voldoende ont- en afwatering van de landbouwpercelen te kunnen garanderen worden de volgende maatregelen uitgevoerd.

Aanpassingen aan het oppervlaktewatersysteem

Er wordt zoveel mogelijk een scheiding aangebracht tussen de watergangen binnen de Goudgroene Natuurzone en de watergangen waarop de landbouwpercelen afwateren. De watergang Peelzicht stroomt in de huidige situatie in zuidelijke richting. De stromingsrichting van de Peelzicht ten noorden van deze percelen wordt omgekeerd; water afkomstig van bebouwing en landbouw wordt in noordelijke richting afgevoerd naar de Singel. Hiervoor zal het profiel van de Peelzicht worden aangepast en een watergang worden gegraven op de grens van perceel Heidsche Peel 1, Grote Berg 1 en het landbouwperceel Grote Berg. Het peil van de Singel wordt gehandhaafd op het huidige peil in verband met ont- en afwatering van de bebouwing (Deurneseweg 183).

De percelen Peelzicht 2 en 3 worden begrensd als Bronsgroene natuurzone en blijven binnen dit project in landbouwkundig gebruik. Deze percelen worden via de bestaande watergangen en kavelsloten afgewaterd op het Peelkanaal.

De ontwatering van landbouwpercelen zal in de volgende fase in samenspraak met betrokken eigenaren op perceelsniveau verder worden uitgewerkt. Hierbij zullen de onderstaande maatregelen worden besproken.

Ophogen, aanleg of ombouw peilgestuurde drainage

Voorkomen moet worden dat negatieve effecten (natschade) voor de landbouw optreden door uitstraling van grondwaterstijgingen naar de landbouwgronden in de onmiddellijke omgeving, als gevolg van de vernattingsmaatregelen. Hiervoor worden de effecten van de voorgenomen maatregelen in beeld gebracht met het grond- en oppervlaktewatermodel Ibrahim van het waterschap. Uitgangspunt bij de mitigerende maatregelen is, dat de landbouwgronden opgehoogd worden in gelijke mate met de verwachte stijging van de grondwaterstanden, tot een maximum van ca. 30 cm. Vanwege het afgraven van de voedselrijke bovengrond in de Goudgroene Natuurzone, komt er een grote hoeveelheid grond beschikbaar. Deze grond kan gebruikt worden voor het ophogen van landbouwpercelen. Met het beschikbaar stellen van de grond wordt gestreefd naar het landbouwkundig verbeteren van landbouwpercelen rondom de Heidsche Peel.

Als een stijging van de grondwaterstanden van meer dan 30 cm wordt berekend kan (tevens) peilgestuurde drainage worden ingezet. Omdat op de percelen Peelzicht 2 en 3 de status Bronsgroene Natuurzone rust, wordt daar in beginsel geen peilgestuurde drainage ingezet als mitigerende maatregel. Tezamen met de eventuele aanleg van peilgestuurde drainage kan dit de landbouw compenseren voor het verlies aan landbouwgrond door de uitvoering van het project (zie ook kader Verklaring van Roermond § 1.2).

Peilgestuurde drainage in de Keur

Het waterschap heeft in december 2009 een nieuwe Keur vastgesteld, waarin is bepaald dat in 2018 alle aanwezige drainage moet zijn vervangen door, dan wel moet zijn omgebouwd tot peilgestuurde drainage. Dit is autonoom beleid van het waterschap dat gebiedsbreed voor alle agrariërs geldt en daarmee geen onderdeel is van dit project. In de Keur is aangegeven aan welke op welke peilen de agrariërs de peilgestuurde drainage moeten instellen voor grasland, bouwland, tuinbouw en diepwortelende gewassen. De agrariër heeft de vrijheid dit overlooppeil onder voorwaarden te verlagen als de omstandigheden daartoe noodzaken. Het waterschap heeft destijds een periode van 10 jaar uitgetrokken voor de omschakeling naar peilgestuurde drainage. Hierbij gaat men er vanuit dat de omschakeling gelijke tred houdt met de afschrijving en vervangingstermijn van de drainage en dat dit geen extra kosten met zich mee zal brengen.

3.2.3 Ontwatering bebouwing

Afhankelijk van de situatie ter plaatse en verwachte stijging van grondwaterstanden als gevolg van de maatregelen, moeten maatregelen worden uitgewerkt om de woningen voldoende te ontwateren. De maatregel kan bijvoorbeeld bestaan uit de aanleg van een ringdrainage of greppel om de woning (of eventuele mestkelder) of erf. Op dit moment is niet geïnventariseerd welke bebouwing is voorzien van een kruipruimte of kelder. Er moet rekening mee worden gehouden dat de drooglegging van de watergang waarop wordt afgevoerd voldoende groot is. Voorafgaand aan de uitvoering worden voor de ont- en afwatering van woningen de oppervlaktewaterpeilen en grondwaterstanden in de huidige situatie opgemeten.

3.3 Landbouw en milieu

De maatregelen die op landbouwpercelen worden genomen betreffen maatregelen in het kader van het NLP en zijn daarom in paragraaf 3.2 beschreven..

4 Uitvoering en organisatie

De kosten voor het uitvoeren van het inrichtingsplan zijn gespecificeerd per projectonderdeel en gekwantificeerd.

Het inrichtingsplan is gekoppeld aan de bijbehorende financieringsstructuur, vastgelegd binnen de afspraken die door de verschillende deelnemende partijen zijn gemaakt binnen het Maasgaard programma. Binnen het programma Maasgaard werken gemeenten Horst aan de Maas en Venray, provincie Limburg en waterschap Peel en Maasvallei samen.

4.1 Kostenraming en financiering

Voor het uitvoeren van het inrichtingsplan is een raming van de te verwachten kosten opgesteld. Omdat de financiering binnen de programmafinanciering van de Maasgaard valt, is niet per doel opgenomen wat de te verwachten inrichtingskosten zijn. Ter onderbouwing is een raming van de kosten weergegeven per perceel voor de te treffen inrichtingsmaatregelen. De raming is opgesteld naar 'best of knowledge'. Uitgangspunt bij het opstellen van de kostenraming is dat alle vrijkomende grond in en rondom het plangebied kan worden verwerkt. Grond kan pas worden afgegraven als de nieuwe bestemming voor deze grond bekend is. Zo hoeft deze grond niet in depot te worden gezet en worden kosten gespaard.

Door in te stemmen met het inrichtingsplan verklaren de deelnemende partijen akkoord te gaan met de inhoud van het inrichtingsplan.

In onderstaande tabel is een samenvatting gegeven van de kosten voor het uitvoeren van het inrichtingsplan (afgeronde bedragen).

Hierbij is uitgegaan van volledige doelrealisatie.

	directe bouwkosten	indirecte bouwkosten en engineering	bijkomende kosten	totaal
Boekweit 1	€ 691.346	€ 21.460	€ 98.589	€ 811.395
Boekweit 2	€ 2.335	€ 117	€ 327	€ 2.779
Zeilbergseweg 2*	€ 548.636	€ 11.853	€ 100.280	€ 660.768
Berkhorst	€ 193.953	€ 5.479	€ 109.242	€ 308.674
Overige maatregelen** rooien berken etc	€ 637.604	€ 32.520	€ 47.132	€ 717.256 € 18.000
TOTAAL	€ 2.073.874	€ 71.429	€ 355.569	€ 2.500.872
BTW (21%)	€ 435.513	€ 15.000	€ 74.670	€ 525.183
TOTAAL incl BTW				€ 3.026.055

4.2 Eigendom, beheer en onderhoud

Na realisatie van de inrichtingsmaatregelen worden de gronden met bestemming nieuwe natuur overgedragen in eigendom en beheer aan de eindbeheerder. Aangezien er in het verleden reeds (IGU Heidsche Peel) uitgebreid is overlegd over het eigendom en beheer met Staatsbosbeheer zijn er verwachtingen gewekt. Het ligt daarom in de rede om Staatsbosbeheer de mogelijkheid te bieden om deze nog in te richten natuurgronden over te nemen tegen de dan geldende waarde van de gronden. Staatsbosbeheer heeft in het gebied de Heidsche Peel de bestaande natuur reeds in eigendom en beheer, daarnaast heeft ze een tweetal van de nog in te richten percelen in eigendom. Over de voorwaarden en condities waaronder Staatsbosbeheer de nog in te richten percelen kan verwerven, die nog niet in haar bezit zijn, dienen nog definitieve afspraken te worden gemaakt. Alternatief zou zijn om alle natuurpercelen middels een openbare procedure te verkopen nadat de inrichting als natuur is gerealiseerd.

Geraadpleegde literatuur

Akkermans R., R. Pahlplatz, & K. Veling. 2001. Dagvlinders in Limburg. Verspreiding en ecologie 1990-1999. *Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.*

Borren W, G. van Wirdum, V. Beumer & D. Hendriks, 2010. Handreiking Hoogveenregeneratie en Inrichting Nieuwe Natuur Peelvenen. *Deltares. Utrecht.*

Buggenum. H.J.M. van, R.P.G. Geraeds & A.J.W. Lenders. 2009. Herpetofauna van Limburg. Verspreiding en ecologie van amfibieën en reptielen in de periode 1980-2008. *Stichting Natuurpublicaties Limburg. Maastricht.*

Buskens R. & F. Fahner. 2005. Voortgangsrapportages Verdrogingsbestrijding 1989 -1998- 2003 - 2007. Gebiedsnummer 29. Heidsche Peel. *Provincie Limburg, Maastricht.*

De Groene ruimte, dec 1993. Beheersplan object Heidsche Peel, i.o.v. Staatbosbeheer regio Peel en Maas.

Dienst Landelijk Gebied, 2007. Actieplan bedreigde soorten Reconstructiegebied Noord- en Midden-Limburg. Gebiedenrapport Venray Meerlo-Wanssum. In opdracht van de Provincie Limburg. *DLG, Roermond.*

Doser C, H.C.W. van Voorden - van Oorschot, 2009. Plan van Aanpak voor de planstudie N270. Ten behoeve van een duurzaam veilige inrichting van het wegvak tussen Deurne en de Limburgse grens. *Grontmij, Roosendaal.*

Heidemij. juni 1993, Verdrogingsproject Heidsche Peel, i.o.v. Waterschap Noord Limburg.

Huizenga N., R.W. Akkermans. J.C. Buys, J. van der Coelen. H. Morelissen & L.S.G.M. Verheggen. Zoogdieren in Limburg. Verspreiding en ecologie in de periode 1980-2007. *Stichting Natuurpublicaties Limburg. Maastricht.*

LEI Wageningen UR "De agrarische sector in Nederland naar 2020"

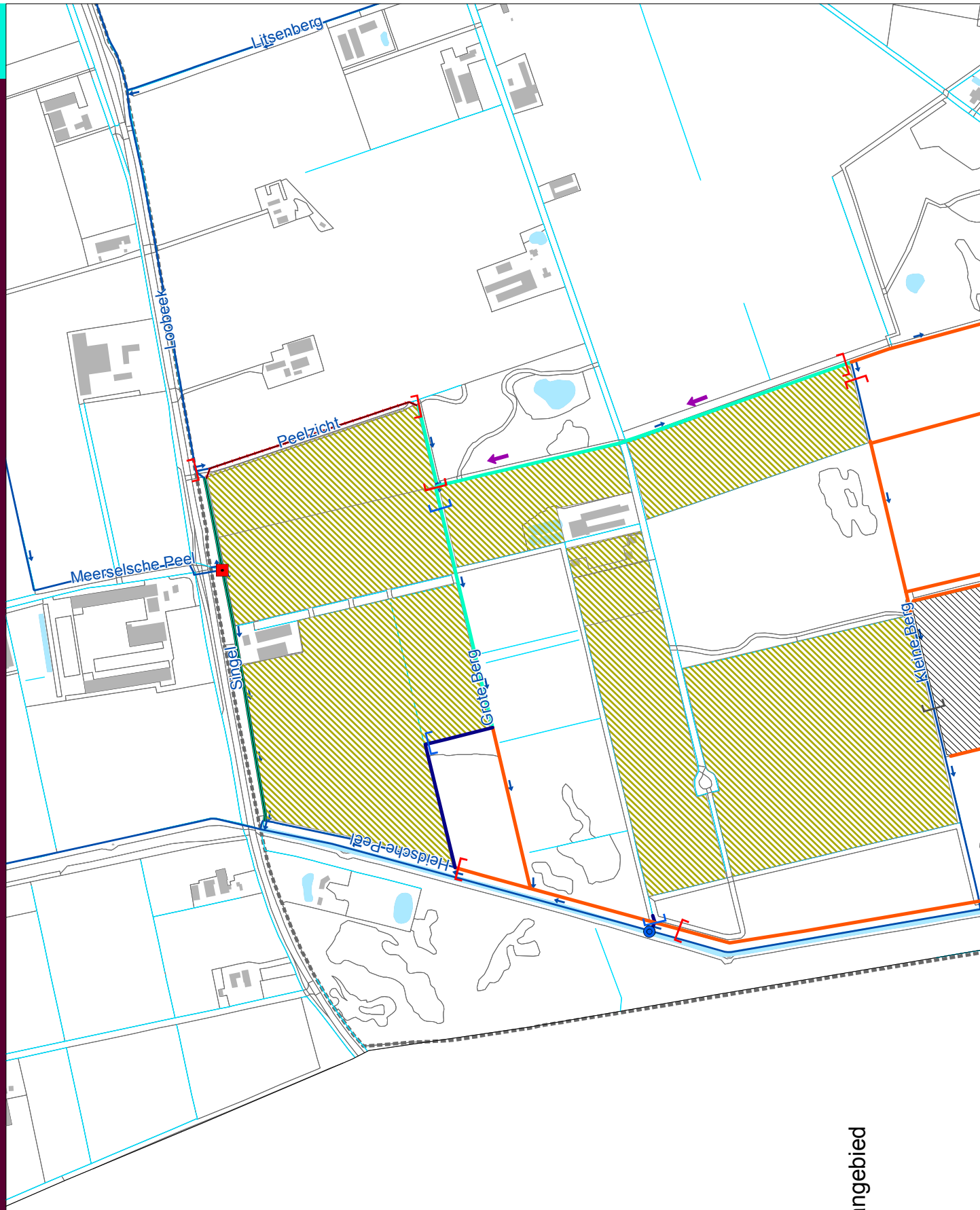
LEI Wageningen UR Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) Land- en tuinbouwcijfers 2009

Taminiau N., G. Roelofs & F. Verdonchot. 2007. Nieuw Limburgs Peil. Eindrapportage

Pilot GGOR. Peelrestanten Noord-Limburg. Waterschap Peel en Maasvallei. Blerick.

Schaminée J.H.J., E.J. Weeda & V. Westhoff. 1995. De vegetatie van Nederland. Deel 2. Plantengemeenschappen van wateren, moerassen en natte heiden. *Opulus Press. Uppsala. Leiden.*

Werkgroep behoud de Peel. 2000. Meer ruimte voor de Heidsche Peel.

Legenda

Heidsche Peel Plangebied

Maatregelen

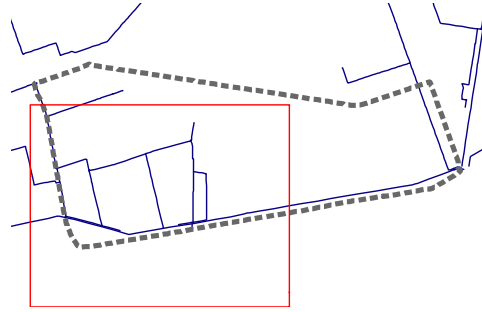
Plaatsen nieuwe stuw

Verwijderen stuw

- Handhaven stuw
- Aanleggen duiker
- Verwijderen pompinstallatie
- Stroomrichting nieuwe situatie
- Aanleggen afwatering bebouwing
- Aanleggen waterloop
- Dempen waterloop
- Verontdiepen waterloop
- Versmallen en verontdiepen waterloop
- Dichtzetten overkluizing
- Aanbrengen kwelscherm, in onderzoek
- Ontgraven toplaag (45cm)
- Uitwerken compenserende maatregelen

Huidige situatie

- Waterlopen
- Sloten en greppels

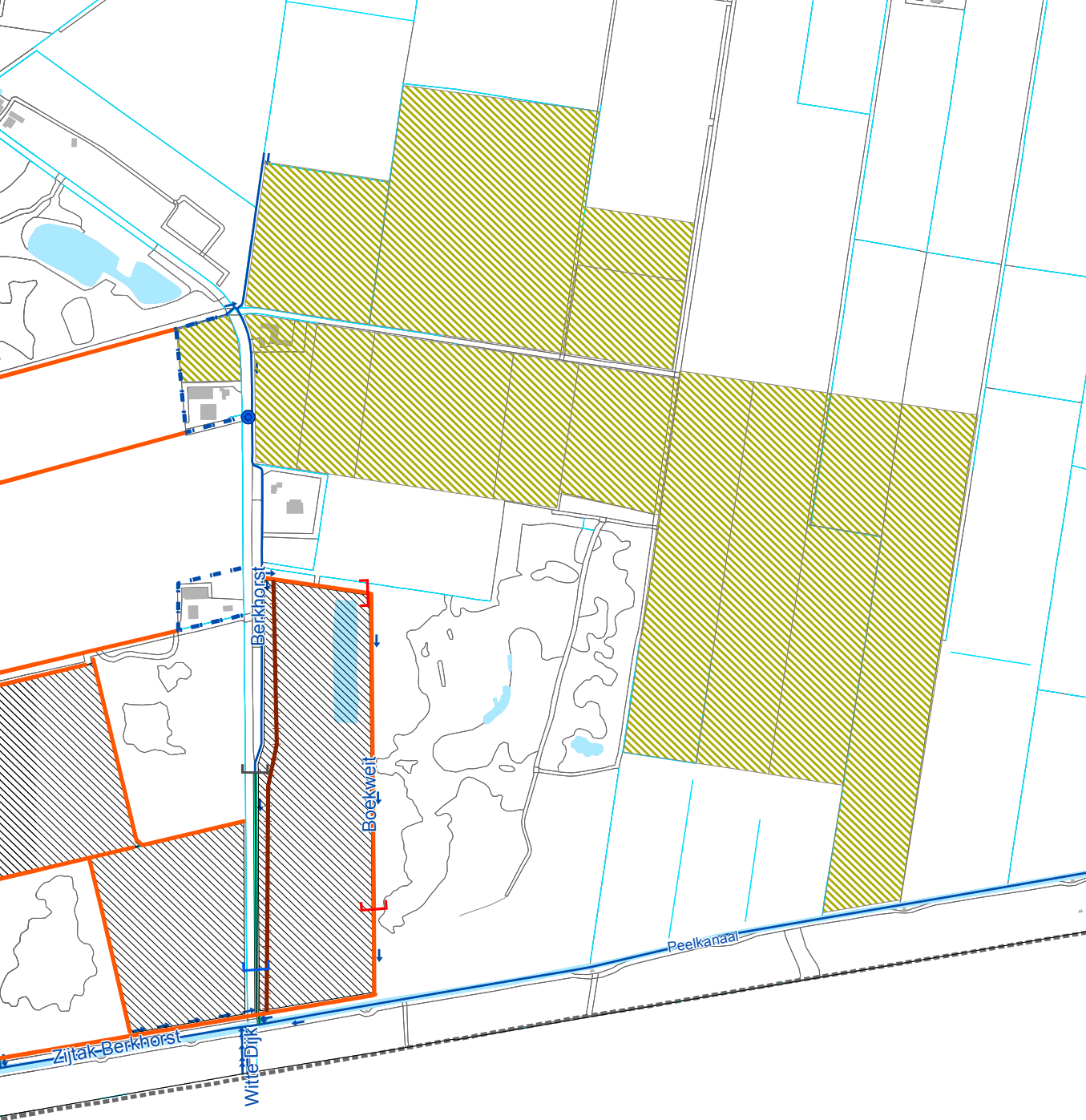
100 Meters

11507_176

6-7-2015

Cluster Organisatie en Informatie | [Gegevensmanagement](#)

© Provincie Limburg, © 2012 dienst Kadaster, Apeldoorn, © Eurosense, © Gedan, © RWS

Benaming Percelen
BIJLAGE 2

BIJLAGE 3

Onderbouwing status wijziging

Onderbouwing vanuit hydrologie

De percelen Peelzicht, Zeilbergseweg, Boekweit en Heidsche Peel worden met de realisatie van het inrichtingsplan verbonden tot één natuurgebied. Het perceel Ganzepool 1 ligt daar direct ten zuiden tegenaan en vormt feitelijk hydrologisch gezien een eenheid met de beoogde natuurpercelen. Het feit dat dit perceel een hydrologische eenheid vormt met de meer naar het noorden gelegen percelen (met natuurbestemming), maakt het lastig om de hydrologische maatregelen te nemen, zonder dat er een effect op dit perceel op zal treden. Dit is waarschijnlijk alleen mogelijk, als er een fysieke scheiding tussen de beide gebieden aangebracht kan worden dan wel dat er op het landbouwperceel actief bemalen gaat worden. Dat laatste is geen duurzame oplossing en is derhalve niet wenselijk

Het maaiveld van het perceel ligt laag ten opzichte van de omgeving en het natuurgebied Heidsche Peel. Juist door de lage ligging heeft enerzijds de diepere ontwatering voor de landbouw een negatief effect op de gewenste hoge (grond)waterstanden in het natuurgebied. Anderzijds zorgen hoge grondwaterstanden in het natuurgebied voor overlast voor de landbouw

Het is dus zeer aannemelijk dat de inrichtingsmaatregelen in het natuurgebied zorgen voor vernatting van het landbouwperceel Ganzepool 1 perceel, als geen aanvullende maatregelen worden genomen.

De mogelijkheden om de negatieve effecten te voorkomen met technische maatregelen lijken beperkt:

- Het scheiden van gebieden met hoge en lage grondwaterstanden kan door het aanbrengen van een scherm in de ondergrond. Dit is effectief als het scherm kan worden aangesloten op een slecht doorlatende laag in de ondergrond, waardoor grondwater niet onder het scherm door kan stromen. Op basis van de huidige gegevens lijkt een dergelijke laag niet aanwezig te zijn.
- Door het perceel op te hogen komen de grondwaterstanden lager ten opzichte van het (nieuwe) maaiveld te liggen. Ophogen is echter ook aan beperkingen gebonden: meer dan 30cm ophogen is over het algemeen niet wenselijk in verband met risico's op structuurbederf, zeker op moerige en venige gronden.
- Het aanleggen van peilgestuurde drainage verlaagt de stromingsweerstand van het grondwater op het perceel. Om te voorkomen dat juist meer grondwater vanuit het natuurgebied naar het perceel stroomt moet het overlooppniveau van de drainage hoog worden ingesteld. Dit moet worden gecombineerd met ophogen van het perceel en wellicht zelfs met wegpompen van water.

Onderbouwing vanuit natuur

In het inrichtingsplan voor de Heidsche Peel zijn de navolgende doelen gesteld voor de inrichting van de percelen nieuwe natuur gelegen tussen de hoogveenrestanten: nat schraalgrasland en vochtige heide met overgangen naar vochtig hooiland. Door afgraving van een deel van de verworven percelen, waarmee de met fosfaat verrijkte bovengrond afgevoerd wordt, kan een groot aaneengesloten robuust kerngebied ontstaan voor de ontwikkeling van heidevegetaties en natte schraallanden. Perceel Ganzepool 1 ligt aan de zuidzijde van de Heidsche Peel en zou prima als een bufferzone ter bescherming tegen invloeden vanuit het aangrenzende agrarisch gebied kunnen fungeren. Beoogd natuurdoeltype voor dit overgangsgebied zou dan "vochtig hooiland" kunnen zijn.

Het perceel is nu begrensd als bronsgroene natuur. In 2010 werden in het kader van de uitwerking van de verklaring van Roermond de landbouwpercelen gelegen tussen de Zeilbergseweg 1 en 2 en de Berkhorst begrensd als EHS. Hierdoor werd de versnippering opgeheven van kleine natuurgebiedjes afwisselend met agrarische percelen en ontstond een grote beheereenheid die een geschikt leefgebied vormt voor aan heide gebonden soorten zoals gladde slang, roodborsttapuit, wulp en nachtzwaluw. Ganzepool 1 werd in dat kader eveneens begrensd als EHS met natuurdoeltype nat schraalgrasland om een overgang te creëren tussen landbouw en natuur.

Met de herbegrenzing onder Rutte I (2012) werd de overgangszone geschrapt en kreeg het Ganzepeel 1 de status bronsgroene natuur.

Redenen om perceel Ganzepeel 1 - dat nu in agrarisch gebruik is - opnieuw als goudgroene natuur te begrenzen zijn:

- Hiermee wordt verwerving (of particuliere realisatie) en het treffen van inrichtingsmaatregelen mogelijk.
- Zonder het treffen van deze inrichtingsmaatregelen kunnen de natuurdoelen op de meer noordelijk gelegen percelen niet of niet volledig worden bereikt, dan wel tegen hoge kosten of middels het treffen van niet duurzame maatregelen
- Door hier een natuurdoeltype als nat kruidenrijk grasland of vochtig hooiland te realiseren wordt een overgang of buffer gecreëerd tussen het zuidelijk gelegen landbouwgebied en het noordelijk gelegen natuurgebied (belangrijkste en meest waardevolle hoogveenrestant).

Door het creëren van dit overgangsgebied wordt het gebied als geheel aantrekkelijker om door agrariërs te laten beheren. Met de mogelijkheid tot extensief inscharen van vee lijken er geïnteresseerden te zijn in de directe omgeving van het projectgebied.

www.limburg.nl